

מסורת הש"ס

א) גוי' ר"ת מלכרן, ב) נע"י מוס' ז"ק זל': ד"ה עברן, ג) כמנחות ד', ד) קדושין א' שמתות פ"ג, ה) אלב גוי' שס מי שאין לו חלוק לקרוע כ"ו ואולי גוי' אחרת היתה לפניהם ועיין במהרש"א, ו) ש"ך נמשח לעליל נ"ט, ז) ג"י ש"ך למשיג לעליל ח' (א"ל דהמונח מקדש י"ט, ח) [א"ל דהמונח מקדש ד' פג), וע"ע מוספות פסחים פג. ד"ה ר' שמעון אומר דף קמ"ט ד"ה ומוס' ותוס' עידיבן ממ. ד"ה ר' יהודה,

גליון הש"ס

גב' אברה אתמר' ובשמה דר"י אתמר'. לא דעמי מה מידש בזה הא איתא בבביתא גמי לעיל דף כא ע"א ואלו דברים שגלס אסור בזה וכו' ונתשמיט:

לעזי רש"י

שייפינ"ש [שוקניא"ה]. חלקו.

מוסף רש"י

דברים שבצינעא. שא"ט ניכר לגריות שהוא אלב ככך (כתובות ד.), כל ל' יום. ולד שמת בתוך שלשים יום אין לר"ך לכבדו כמותו להוצילו לקבורה, לא נמטה ולא נכליפה אלא בחיק [קדושין פ:]. וינקבר באשמה אחת ושני אנשים. ואין לר"ך רבים ללוותו אלא ג' (שם). אבל לא בתוך אחד ושתי נשים. משום יחוד. שלא היו בני הקבורה מוכיחן לעיר (שם).

רבנו חננאל

בעא מיניה ר' יוחנן משמואל יש אבילות בשבת או לא. אמר ליה אין אבילות בשבת. אמרי רבן שמיה דשמואל, אכל ששימש מטחו חייב מיתה. א"ל רב, פפא אסור אתמר ומשמיה דר' יוחנן אתמר. אמר רב תחליפא אמר שמואל, אבל שלא פרע ראשו ולא פירם בגדיו חייב מיתה, שנאמר ראשיכם אל תפרעו ובגדיכם לא תפרעו וברגדיכם לא תפריעו ולא תמותו, מכלל שאחר שלא פירע ושלא פירם חייב מיתה. אמר רפרם תנא באבל רבתי, אבל אסור לשמש מטחו ומעשה באחד ששימש מטחו בימי אבלו ושמוטו חזירים את גויתו. אמרו משמיה דשמואל פח"ז חובה. פריעת הראש, חזרת קרע לאחוריו, זקיפת געילת השמיה בשבת, לעשותם בשבת, להודיע שאינו נוהג אבל בשבת. אבל נתי', אבל סנדל, השמיש המטה, רחיצת ידים ורגלים בחמין רשות. ורב אמר אין [פריעת] הראש בשבת רשות. ומקשינן לשמואל מאי שנא געילת הסנדל דאמי' ורשות כולי' עילא במסני, פריעת הראש נמי לא כולי' עילא עבידי דמגלי רשייהו. ופרקינן שמואל לטעמיה דאמר כל קרע שאינו בשעת חימום אינו קרע, וכל עטיפה שאינה כעטיפת ישמעאלים אינה עטיפה. פ"י עטיפת ישמעאלים] דאמר שמואל, מכסה שפמו וזקנו וחוטמו במצנפתו או בטליתו. והוא אלמנה בלשון ערב. ועד כמה מכסן] מחור רב נחמן עד גובי דקנא. אמר ר' יוחנן לא שנו אלא שאין מנעלין ברגליו, אבל יש מנעלין ברגליו מנעליו מוכיחין עליו. וקימא לן כרב דאמר פריעת הראש נמי בשבת רשות. [פריעת הראש] נפ"י צריך לגלות חוטמו ושפמו וזקנו שהיה מכסה בימי אבלו, ולהודיע כי אין אבילות בשבת, אבל לגלות ראשו אין צריך. ואם בא להתעטף בצינעא עטיפת ישמעאלים אין בכך כלום. (ל) ואולי כפי עטיפה כולי' היא. והוא רב יוסף דהוא בתרא עבר כרב. דאמר רבא אבל מן טייל] באונקלי בתוך ביתו. ואונקלי היא מצנפת. כגון מצנפת של כהן גדול, כדגרסינן בסוף מנחות מעשה דחזוני ושמע' בני שמעון הצדיק הלבישו באונקלי ותגרו בבלצלו. אבבי אשכחיה [לרב יוסף] דפרסי סודרא ארישיה כעטיפת ישמעאלים וקאזיל ואחי בביתיה. אמר ליה, לא סבר לה מר אין אבילות בשבת, אמר ליה דברים שבצנעא נוהג. ומקשינן תוב לשמואל, וכל קרע שאינו בשעת חימום אינו קרע. והא אמרו ליה לשמואל נח נפשיה דרב קרע עליה תליטר כברי מאני. ר"י יוחנן קרע על ר' חנינא י"ג צעטלי דמילתא,

אצל רבנסי. מקצת שמחות: גוייסו. כל גופו ואיכא דלמרי אצר שלו: **פריעת הראש**. שמגלה האצל ראשו בשבת ואינו מתעטף וחזרת קרע לאחוריו וזקיפת המטה חוצה בשבת: **נעילת הסנדל** דלאו כולי עלמא סימיי מסאנייהו בשבת ולא מוכח דלצל הוא: **לא כולי עלמא מגלי רשייהו**. בשבת ואע"פ שמתעטף לא מחיזו כהצל: **בשעת חימום**. בשעת התחלת הנער בשעת מיתתו: **וכל עטיפה שאינה נעטיפת ישמעאלים**. הלכך כיון דכל ימי שבוט שהוא אצל מתעטף כשמעאל אס אינו נוטלה בשבת נראה כנוהג אבילות דכ"ע לא נהיגי בעטיפה זו אלא אצלנים בלדג: **מחוי ר"ג**. גומות שצנליו למטה מפיו: **לא שנו**. פריעת הראש בשבת בשבת דלר"ך לגלות חוטמו ושפמו וזקנו שהיה מכוסה בימי אצלו להודיע כי אין אבילות בשבת: **אלא שאין מנעלים ברגליו** **אצל יש מנעלים ברגליו מנעליו מוכיחים עליו**. דלמי אצל אצל לגלות ראשו אינו לר"ך ואס נא להתעטף צנינעא אפי' כעטיפת הישמעאלים אין צדק כלום: **דמסחפינא מיניה**. בקושיות: **מחליף וקורע**. אע"פ שאינו שעת חימום: **כדור אציו**. שנו אצל לכולי עלמא אין קורע אלא בשעת חימום: **ממאן שמיעא**. לרב אושעיא הא דלמר אין מתאחין שמע מינה האי דלמר אין מתאחין אצוה דרב אושעיא: **אונקלי**. שייפינ"ש חלוק שקורעו: **בסוך ציטו**. שצנינעא מותר לנהוג אבילות בשבת: **דפרים סודריה ארישיה**. בשבת משום עטיפה דנהיג אבילות: **כל ל' יום יואל בחיק**. בן ל' יום מוציאו בחיק לבית הקברות ולא בחרון: **אצל לא באיש אחד**. שאין ממייחדין עם האשה:

לשמואל נח נפשיה דרב קרע עליה תריסר^ה מני אמר אזל גברא דהוה מסתפינא מיניה א"ל לרבי יוחנן נח נפשיה דר' חנינא^ו קרע עליה תליסר אצטלי מלתא אמר אזל גברא דהוה מסתפינא מיניה שאני רבנן דכיון דכל שעתא מוכריי שמעתייהו כשעת חימום דמי א"ל רבין בר אדא לרבא אמר תלמידך רב עמרם תניא אבל כל שבעה קורעו לפניו ואם בא להחליף מחליף וקורע י' בשבת קורעו לאחוריו ואם בא להחליף מחליף ואינו קורע כי תניא ההיא בכבוד אביו ואמו אותן קרעין מתאחין או אין מתאחין פליגי בה אבוה דרב אושעיא ובר קפרא^ז חד אמר אין מתאחין וחד אמר מתאחין תסתיים דאבוה דרב אושעיא דאמר אין מתאחין דאמר רב אושעיא אין מתאחין ממאן שמיע ליה לאו מאבוה לא מבר קפרא רביה שמיע ליה אמר רבא אבל מטייל באונקלי בתוך ביתו אביי אשכחיה לרב יוסף דפרים ליה סודרא ארישיה ואזיל ואתי בביתיה א"ל לאו סבר לה מר אין אבילות בשבת א"ל הכי א"ר יוחנן^ח דברים שבצינעא נוהג: ר"א אומר משחרב בית המקדש עצרת כשבת וכו': אמר רב גידל בר מנשיא אמר שמואל הלכה כר"ג ואיכא דמתני להא דרב גידל בר מנשיא אהא י' כל ל' יום^ט תינוק יוצא בחיק ונקבר באשה אחת ושני אנשים אבל לא באיש אחד ושתי נשים ציתו הני דברים דקריעה אי הוה אסור נעילת הסנדל צננעא וכל שאר דברים: ^י **עצרת בשבת**. וכ"ש ר"ה ויוה"כ ר"ג אומר אף ר"ה ויוה"כ כו': ^י **וחבמים אומרים לא בדברי זה בו'**. ולא שייך למימר היינו מנא קמא דנימא כולוה אמו לפרש מילתא דמנא קמא כי ההיא דלא ירבה לו נשים צפרק צ' דסנהדרין (דף כא). וההיא (דהמקדש)^כ: **הל"ב**ה בר"ג. מימה כיון דלמר שמואל (לעיל דף יט. כב). הלכה כדצרי המיקל צאצל אמאי אילטרךך למיפסק הלכה כר"ג וי"ל דחומרא נמי היא דאס קצרו סמוך לחשיכה ולא היה לו שעה אחת לנהוג בו אבילות או קצרוהו נכריס ציוס טוב או שמע שמועה קרובה ציוס טוב אס הס כרגלים אינסי עולים למנין שצעה ואס הס כשצת עולים:

ואלו מגלחין פרק שלישי מועד קטן

בר.

בעא מיניה ר' יוחנן משמואל. מיהו ר' יוחנן לא קיבל משמואל דאיהו סצירא ליה דברים שצנינעא נוהג כדפרישית לעיל: **הא אחר שלא פרע בו'**. אע"ג דפשטי' דקרא הא אחר פורע ופורס ואס הס יעשו ימותו נראה דאסמכתא צעלמא הוה דהא לא מייתי להו סוף פרק הנשרפין (סנהדרין דף פג). גבי אלו שצמיחה: **ושמואל** ל' לטעמיה. פ"י בתוספ' הרצ דרב סבר דעטיפת הראש שאינה כעטיפת ישמעאלים הויה עטיפה ומסתמא רב ושמואל הלכה כרב יש מפרשין דרחיית דייס דקאמר הכא רשות היינו כמ"ד פרק במה מדליקין (שבת דף סה): דצנא אבילות הוה רשות אצל לר"ג צר ינאך דלמר התם ואני אומר מזה אצל נמי הוי מזהו ולא רשות ונראה דלא לר"ך למימר הכי אלא הכי פירושו הכא דמשום אבילות אינו חוצה להראות אבילות בשבת:

לא שנו שאין לו מנעלים ברגליו. מימה דכי היכי דמנעליו מוכיחין עליו אמאי לא אמרי' אחד מהני מוכיחין ונמלא דלמינו חוצה כי אס האחד ושמא צמנעלים יש הוכחה יומר: **ובלא קרע שאינו בשעת חימום אינו קרע**. נראה דהא דלמר לעיל (דף כ): מי שזדמן לו חלוק בתוך ז' אע"פ שאינו שעת חימום שמא דוקא כגון שקרע כזר והכא מיירי בשנא קרע עדיין אינו כגון שאין לו חלוק בשעה ראשונה חייב לקרוע כשיהיה לו אפי' שלא בשעת חימום ולי נראה דכלל שעה שיוכל להתחמם על ממו אפי' לזמן מרובה אחר מיתמו קריי שפיר בשעת חימום כמו שאמרו צרבנן משום דמדכרי שמעתייהו הוה הדין נמי צכל מת שיוכל להתחמם עליו והא דלר"ך צסמוך ולא משני הכי משום דצנאוו הכי משני שפיר: **כי תניא ההיא בכבוד אביו ואמו**. ומכאן קשה לי על נבי שפי למעלה (דף כ):^א דגרסי' רבי חנינא מי שאין לו אלא חלוק אחד דמיירי ככה"ג דמחליף וקורע דהא גבי אציו ואמו אמר הכא מחליף וקורע כל שצעה ולעיל (סס) אמרי' על אציו ואמו קורע לעולם וי"ע:

הכי א"ר יוחנן דברים שבצינעא נוהג. פסק צכלכות דלמות כר' יוחנן לאסוקי מרב ושמואל דלמרי לעיל תשמיש המטה רשות ודברים שצנינעא הוה וצפ"ק דכתובות (דף ד). נמי קאמר עלה מסייע ליה לר' יוחנן דלציי ורנא סצרי כוומיה ואע"ג דקיימא לן (לעיל דף יט. כב). הלכה כדצרי המיקל ה"מ צמחלותק של תנאים אצל צמילתא דלמוראזי לא אמרן מספקא לי כי היכי דשרי צתוך וכו"ש ר"ה ויוה"כ ר"ג אומר **עצרת בשבת**. וכו"ש ר"ה ויוה"כ כו':

וחבמים אומרים לא בדברי זה בו'. ולא שייך למימר היינו מנא קמא דנימא כולוה אמו לפרש מילתא דמנא קמא כי ההיא דלא ירבה לו נשים צפרק צ' דסנהדרין (דף כא). וההיא (דהמקדש)^כ: **הל"ב**ה בר"ג. מימה כיון דלמר שמואל (לעיל דף יט. כב). הלכה כדצרי המיקל צאצל אמאי אילטרךך למיפסק הלכה כר"ג וי"ל דחומרא נמי היא דאס קצרו סמוך לחשיכה ולא היה לו שעה אחת לנהוג בו אבילות או קצרוהו נכריס ציוס טוב או שמע שמועה קרובה ציוס טוב אס הס כרגלים אינסי עולים למנין שצעה ואס הס כשצת עולים:

אבא

קומי ציפוראי, אדם גדול קדוש צנוע הוא. חד זמן חמון ליה שאלי בשלום אבילא בשבת. אתו אמרו ליה ר' און הוא דאת תנני שביחה, אמר לי' הן, א"ל שאלי בשלום אבילא בשבתא. אמר לון בעץ אחון מידת חיליה, אתא לאודען דאין אבילות בשבת, דבתיב ברכת ה' היא תעשירי, זו ברכת שבת. ולא יוסיף עצב צמה, זו אבילות, כמו דאמר נעצב המלך על בנו. (תני ארוסתו לא מתאבל ולא אונן עליה. תני כל שמתאבלין) עליו מתאבלין עמו. רב מתיא אחותו פקיד לחייה בריה כד תהא סליק לגבאי של נעלין מעל רגלין). ר' יונה סלק לגביה ר' גוריון בשבת דגו שבעת ימי אבלו, נפק לגביה לביש סנדלי. אמר ליה אתא (דכר) [סכר] דילפון עוברא מינך דבשבת [מותר] בנעילת הסנדל. ולא ילפון עובדא מבר נש צעיר. ואין דובר אליו דבר, אפילו דבר תורה. אמר ר' יוחנן שלא היו יודעין במה לפתוח, אם ביטורין שבגופו אם בחסרון ממונו אם בנפש בניו ובנותיו. **מתני'** משנה בית המקדש ר' אליעזר אומר עצרת כשבת, רבן גמליאל אומר ראש השנה ויום הכיפורים כרגלים. דייקנין מנהי וכל שכן עצרת שהיא כרגלים. אמר גידול בר מנשה אמר שמואל הלכה כרבן גמליאל. איכא דאמרי להא דרב גידול אהא דתניא תינוק כל ל' יום יוצא בחיק, ונקבר באשה אחת ובשתי אנשים, אבל לא באיש אחד ושתי נשים.

עין משפט
גרי מצוה

קנה א מיי' פ"ח מהל' אצל הל' א סמג עשין מד"ס צ [טוש"ע י"ד ס"ו שם סעיף א]:

ב [מיי' פ"ה שם הל"ה טוש"ע שם ס"י שם סעיף א]:

ג קנא ג ד מיי' פ"י שם הל' א סמג שם טוש"ע י"ד ס"י ת פנ"י א:

ד קס ה מיי' פ"ח שם הל' ג סמג שם טור י"ד ס"י שם:

ה קבא ו ז מיי' פ"ה שם הל' יט טוש"ע י"ד ס"י שם:

ו קבב ח מיי' פ"י שם הל' א טוש"ע י"ד ס"י שם סעיף ד] וסי' ת פנ"י א:

ז קבג ט מיי' שם פ"ט הל' א טוש"ע י"ד ס"י שם סעי' ד:

ח קבד י מיי' שם פ"י הל' י סמג שם טוש"ע י"ד ס"י שם סעי' ד:

תורה אור השלם

1. ויאמר משה אל אהרן ולאליעזר בניו וראשיכם אל תפרעו ובגדיכם לא תפרעו ולא תמותו ועל כל העדה יקצף ואחיכם כל בית ישראל יבשו את השרפה אשר אשרף יי: ויקרא י ו

רבנו חננאל (המשך)

אמר (ליה) אזל ליה גברא דהוה מסתפינא. הנה קרעו בשעת שמורה שלא בשעת חימום. ופרקינן שאני רבנן דכיון דכל שעתא מדכרי שמותיההי שעת שמורה כשעת חימום דמי. רבא אמר מהכא, דתניא אבל [כל] שבעה קורעו לפניו. ואם בא להחליף חלוקין מחלוקין, וקורע החלוק שילובש. הנה קריעתה שלא בשעת חימום. ופרקינן כי תניא ההיא שקורע כל חלוק שילובש אפילו כל שבעה, בכבוד אביו ואמו. תשלום הדיניא, ובשבת קורעו לאחוריו, כדאמרן חזרת [קרע] לאחוריו בשבת חובה, ואם בא בשבת להחליף חלוקין מחליף ואינו קורע. ירושלמי הרי שהיה מחליף בגדיו [כל] שבעה חייב לקרוע כולו, אותן קרעין מתאחין או אינן מתאחין. אסיקנא חלוקת אבוה דר' אושעיא ובר קפרא. ירושלמי אבל שבא מן הדרך והיה רגליו קיהות מותר לרחוץ, שאין רחיצת צנון רחיצה. תני אבל ומגדרה שהיו מחלכין בדרך מותרין בנעילת הסנדל ולכשיבואו לעיר יחלצו, וכן בחשעה באב, וכן בתענית צבור. תני מקום שנהגו לשאול בשלום אבלים בשבת שואלין. נ"י אושעיא ורבה חמא אבלין בשבת ואמר להי שלום עליכם כמנהג מקומנו. ר' יוסי בן חלפתא הוה משתבח בו' מאיר

^[1] נראה דר"ל לרבם נחם צחל' להתעטף כעטיפת הישמעאלים ועי' בתוס' ד"ה ושמואל